

Egyike mindannak, ami lehetetlen: árnyékra támaszkodni. Krajcsovics Éva festészete mégis, vagy éppen emiatt ezzel foglalkozik-foglalatoskodik: a síkot a lehetetlennel térré színezi a vásznon. Az önárnyékok

és a vetett árnyékok játékával – találkozásaikkal, egymásra vetüléseikkel, át-tűnéseikkel – viszi fel pasztellszíneit, alig látható átmenetekkel, mégis határozott különbségekkel. Megjelenít egy-egy nagyon személyes tárgyat – *Kis Ing, Ing* –, kapcsolatot – *Páros* – vagy könyvet – *Könyv I-IV és V. Holan könnyvei* –, utalásszerűen, érintőlegesen, finom átmenetekkel festve a pasztellkékek, -sárgák, -okkerek, -szürkések, -rózsaszínesek, -‘velence-vörös’ változatos sokaságának tengerében. Mert hiába hogy kisméretűek ezek az alkotások a színkezelés, a ‘színre vitel’ kékes tenger-végtelenné nagyítja őket. Miközben mintha az ‘üres pontot’² keresné, a kiindulás és beteljesedés pontját, ahogy tágul-alakul, és a színfelületeken megsokszorozza önmagát. Nem szándéka kétségbe vonni, hogy a festészet alapvetően a sík műfaja, mert tudja, hogy az igazán-valódián jó festmény magától megnyitja a perspektívát, rányit a mélységre, teret teremt. De mindezt az a kijelölt és beteljesített kevés nyithatja meg, amit a festő a saját, minimálisan kijelölt határain belül megtehet az elkészített mű révén.

Ezek a halványan erőteljes, opálos, chiaroscurot-idéző festészeti megoldások Krajcsovics Éva képeit gondolati-tartalmi szinten a keresés fogalmához kapcsolják, mintha kezdet vagy kezdetek után kutatna, mintha *tabula rasa*-(ka)t akarna teremteni, és szüntelenül onnan újraindulni. Ez a tisztázásra és tisztaságra törekvő intencionalitás valamiképpen egyrészt a mindig éppen megszületés frissességét hozza létre festményei nyugalmat árasztó aurájában, másrészt pedig egy univerzálisabb rendezési szándék részének tűnik. Mindez nem nélkülözi a kihívást sem a szem, sem az értelmezés számára. Valójában sokkolja a látást, ahogy a visszafogott színekre, halvány lebegő, beúszó színátmenetekre komponált képi megoldásai tétovázást kizáróan magukhoz vonzzák a tekintetet. Hiszen a kontúrok csak a fény, a szín és a felfedezésre kész látás együttese számára mutatkoznak meg és sejlenek fel a szem, a tudat és a meg/érzések közös horizontján.

Máthé Andrea 3

ÁRNYÉKRA TÁMASZKODNI

Krajcsovics Éva kiállításáról

Krajcsovics Éva festményei azonban nem rejtőzködőek, hiszen a képre helyezés, az oda tétel, a tudatos pontossággal éppen és ahogyan oda tett tárgy – például amiképpen az egyetlen határozott gyűrődésvonal karakterével jelölt *Ruha* a festmény jobb oldalát majdnem elfoglalja – jelzi az ott-lét kitörölhetetlenségét, visszavonhatatlanságát. Ahogy Turner a tájat, úgy Krajcsovics Éva a tárgyat helyezi úgy kontextusba, hogy az teljesen és tökéletesen beilleszkedjen, sőt tőle elválaszthatatlannak látszon. Ez az egység az összeillesztés, az illeszkedési pontok keresésében rajzol ki valamiféle kimondhatatlan és vágyott harmóniát. A színek átúsznak, átlebegnek, mintha szüntelenül nyomuk veszne, törlődne, és csak árnyuk adna hírt ott-voltukról, a megjelenített tárgyak pedig a kép valamelyik szélén időznek, és ebben a helyzetükben kapnak kompozícionálisan központi szerepet. A színek, a tárgyak, a levegő fényben lebegése pedig emlékeztet Vermeer delfti ablakán beszűrődő fények lassú szüremkedésére, vibrálására, derengésére.

„A fönix szárnyát emeli, /hogy a fénytől eláll a szavunk, /s minden önző árnyék elül.”³ – írja V. Holan. Az 'önző árnyék elül', Krajcsovics Éva azonban 'önzetlen árnyékot' fest, amely – anélkül, hogy megsemmisülne és teljesen eltűnne – együttműködik a színnel, hagyja, hogy érvényesüljön, előtérbe kerüljön. Anélkül, hogy metafizikai futamokat tenne, csak jelzésszerűen rámutat a kettősségekre – fényre-árnyra, gyengére-erősre, világosra-sötétebbre –, amelyek kísérik bennünket, és amelyeknek feloldására várunk. Úgy festi meg a teret és a helyet, hogy nem elfoglalja vagy tágítja, hanem a megfestett árnyékokkal az éppen annyira és nem többre irányítja a figyelmet; arra, hogy már maga a lét, bárminék és bárkinek a léte tér- és helyfoglalás, ami adatott és adott, és nincs szükség ennél többre. Mintha ellene szegülne a világ folytonos többre és még többre szólító kihívásainak, okkupálásra kényszerítő akarásának. A színek, a kompozíció, a festészeti látásmód személyesen és személyre szabottan hívnak az éppen elég, a mérték megtalálására és a benne-jelenlétre: a festménnyel dialógust folytató tekintet és szem a szemléltető mutató tükörként is láttat, de a kép látványa egy szélesebb horizontot is megnyit.

Megnyílik valami Krajcsovics Éva festményein a színek találkozásainál, az árnyékok vetületeinél és vetülésében. Rálátni valami nehezen megnevezhetőre, amit nem is csupán a szem lát, hanem valószínűleg az érzékek a szellemmel együtt következtetnek ki a konkrét látásból. A majdnem visszavonásig tompított mégis ragyogó fényszíneken átszüremkedik az örök mostban láthatatlanul jelenlévő.

Ha hangot és napszakot kellene választani Krajcsovics Éva festménye-
ihez, akkor azt a hajnal és reggel közti pillanatsort tenném hozzájuk, amikor
átdereng, de még nem kelt fel a nap, hirtelen minden madár egyszerre énekel,

és összhang teremődik a sok különbözőből, valami nagyon egységes, együtt-zengő szín-hangzás: a (nap)kezdet visszafogott várakozása, figyelő-figyelmese reménye és halk bizalma. (Budapest, Artus Stúdió Galéria, 2013. október 11-november 4.)

5

¹ Derek Jarman: *Chroma Színek könyve*, Palatinus, Budapest, 2010, Béresi Csilla fordítása, 27. o.

² „Az embernek inkább egy üres pont kell.” - Vladimir Holan: *Kiragadás* című versének részlete, Vörös István fordítása

³ Vladimir Holan: *Csupa vad töredék* című vers részlete, Vörös István fordítása

Új Forrás 2014/3 – Máté Andrea: Árnnyékra támaszkodni
Krajcsovics Éva kiállításáról

